

Stichting Molendocumentatie

Stichting voor het verzamelen, beheren en toegankelijk maken van archieven en collecties van de Vereniging "De Hollandsche Molen" te Amsterdam

Meerjarenbeleidsplan van de Stichting Molendocumentatie 2022 - 2026

INLEIDING

De Stichting Molendocumentatie is in 1980 door vereniging De Hollandsche Molen opgericht om de zorg voor haar documentatiecollectie op zich te nemen en is een zelfstandige stichting met eigen statuten en huishoudelijk reglement. Later is aan de taken ook de zorg voor delen van het archief van de vereniging toegevoegd.

De SMD heeft een eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van haar organisatorische ontwikkeling en de invulling van de zorg voor de collecties van DHM. DHM bepaalt grotendeels de financiële randvoorwaarden. De nauwe relatie die de SMD heeft met DHM komt tot uiting in het regelmatig bestuurlijke overleg en in de diverse besprekingen tussen de vrijwilligers van de SMD en de medewerkers van DHM.

De werkzaamheden van SMD zijn van nature intern gericht op het beheer van het archief. Extern was er alleen activiteit via de website allemolens.nl en het bezoek van onderzoekers aan het archief. Het archief bevat echter een schat aan cultuurhistorische documenten, documenten die het waard zijn om bij een groter publiek bekend te (kunnen) zijn. Om die reden zijn er twee projecten gaande, een project om de inhoud van het archief (deels) digitaal beschikbaar te stellen. Een ander project om de website om te vormen tot een portaal waar veel informatie is te vinden, niet alleen plaatjes van een molen, maar ook historische weetjes van die molens en wat zich zoal heeft afgespeeld bij deze voor de samenleving van toen, nuttige werktuigen.

TAKEN

De voornaamste taak van SMD is het in goede, geordende en toegankelijk staat beheren en bewaren van de archieven, verzamelingen en collecties van vereniging De Hollandsche Molen. Deze taak kan grofweg worden weergegeven in twee hoofdtaken:

1. Het in goede condities behouden en bewaren van aanwezige en verworven bestanden
2. Het ordenen, ontsluiten en beschikbaar stellen van de hierin opgeslagen informatie

In het verleden heeft de SMD aangegeven wat ze als haar voornaamste taken ziet in de komende jaren. Ook in de molenwereld is de digitale informatievoorziening een steeds belangrijker plaats in gaan nemen en worden analoge middelen minder gebruikt. De SMD ziet het als haar belangrijkste taak in de komende beleidsperiode veranderingen uit te voeren om zo de molendocumentatie ook in de toekomst voor iedereen goed digitaal toegankelijk te maken.

De taken van de SMD worden uitgevoerd door een aantal vrijwilligers die een à tweemaal per week op het kantoor aanwezig zijn en door de (vrijwillige) bestuursleden. Jaarlijks organiseert SMD voor deze vrijwilligers een dag om hen in een aan het werk gerelateerd omgeving te bedanken voor de vele werkzaamheden die zij verrichten. Het werk is omvangrijk, zeker nu de digitalisering de toegang tot archieven versterkt. Om die reden zal er worden gezocht naar helpende handen om de digitalisering snel voor elkaar te krijgen.

Voor wat betreft de instandhoudingsfunctie van het analoge archief is er de afgelopen jaren erg veel werk verzet. Zonder overdrijving kan worden gesteld dat de analoge bestanden op een goede manier zijn opgeslagen en worden verwerkt.

De afgelopen periode is een start gemaakt met een digitaliseringsproject. Met behulp van subsidie via het project Metamorfoze van de Koninklijke Bibliotheek zijn er belangrijke stappen gezet in de voorbereiding van de digitalisering. De medewerkers van SMD zijn hard bezig om de digitale mogelijkheden toe te passen. Er wordt gewerkt aan het ontsluiten van de documenten, zodat de bezoekers van de website allemolens.nl toegang krijgen tot deze documenten en deze vindbaar te maken op basis van een aantal kenmerken. Inmiddels is het archief van vòòr 1950 gedigitaliseerd en deze documenten zullen de komende jaren via de website allemolens.nl ontsloten worden. Veel documenten zijn al in de database van de website opgenomen maar nog niet te raadplegen. Zoekmogelijkheden naar en selectie van die documenten moet nog worden vorm gegeven. Hiervoor wordt een project Crowdsourcing ingericht. Ook weer een externe functie die

meehelpt om de attractiviteit van het molenarchief te stimuleren.

Ook wordt er gezocht in het archief naar interessante wetenswaardigheden waar dan weer verhalen en blogs over geschreven kunnen worden die op de website allemolens.nl geplaatst kunnen worden. Door de vormgeving van de website aan te passen komen dit soort zaken beter tot hun recht.

Door interessante informatie te bieden wordt de website aantrekkelijker en kunnen ook meer bezoekers beter vinden naar waar ze op zoek zijn.

Het bestuursarchief van de SMD is inmiddels op orde. Agenda's verslagen zijn digitaal beschikbaar. Deze documenten zijn op de server volgens vastgestelde protocollen gearchiveerd. Naamgeving van documenten en de plaats waar de documenten worden opgeslagen, is vastgesteld.

Voor het archief van de Stichting is dat nog niet het geval. De komende jaren zullen de communicatie met SMD en de daarbij gebruikte documenten en e-mails nog moeten worden gearchiveerd. De daarbij toe te passen ordening moet nog worden vastgesteld.

Regelmatig krijgt de Stichting Molendocumentatie boeken, documenten of zelfs complete archieven van (overleden) molenaars of verzamelaars toegezonden. Dit kan ook in de vorm van schenkingen waarbij de verplichting voor digitalisering is opgenomen. Hierdoor neemt de kennis en beschikbaarheid van materiaal snel toe. Voor deze documenten geldt dat ook deze ontsloten zullen worden via allemolens.nl.

AANDACHTSPUNTEN

Veel van de lopende werkzaamheden hangen samen met de digitale ontsluiting van de bestanden op allemolens.nl. Deze website is de toegangspoort voor het publiek dat de bestanden van De Hollandsche Molen (en andere aan allemolens.nl deelnemende organisaties) wil raadplegen. Zoals de naam al doet vermoeden is de primaire ingang daarbij via een bepaalde molen. Het archief heeft echter zoveel meer te bieden, zoals bijvoorbeeld discussies over wieksystemen of discussies met de overheid over molenbehoud. Digitalisering biedt daarvoor uitgelezen mogelijkheden om daarnaar op zoek te gaan in het archief. Meer dan alleen een beeldbank, wordt de website dan ook een gigantische informatiebron voor allerlei aan molens gerelateerde informatie.

Door de website te herzien wordt het mogelijk om deze interessante documenten voor het voetlicht te brengen door er over te communiceren.

COMMUNICATIE

Om kenbaar te maken dat er een interessant archief beschikbaar is voor het opvragen van informatie, maar ook om onderzoek te verrichten. Het archief is van cultuur-historische waarde en verdient het om een betere bekendheid te hebben dan nu het geval is. De komende jaren zal in overleg met de communicatieafdeling van de Vereniging De Hollandsche Molen aandacht worden geschonken aan een betere bekendheid van het SMD-archief.

Hoewel een groot deel van het archief in de Nederlandse taal is, is er ook vanuit het buitenland belangstelling voor documenten in het archief. In het verleden zijn er molens verplaatst naar het buitenland en er is ook een uitgebreide correspondentie met Belgische molenbouwers geweest. Wieksystemen, efficiëntie verbeterende maatregelen en gebruikte materialen zijn daarin besproken

BELANGRIJKE ACTIVITEITEN

Crowdsourcing

Nu de digitale bestanden van het archief beschikbaar zijn, worden deze aan de al bestaande informatie op de website toegevoegd. Er zijn inventarislijsten gemaakt van alle archiefdocumenten en er is gecontroleerd op de volledigheid en kwaliteit van de gedigitaliseerde bestanden. In principe komen de originele gescande documenten bij de KB terecht in het kader van het vastleggen van verzamelingen cultureel erfgoed.

Afgeleide documenten komen bij de SMD met de verplichting deze digitaal te ontsluiten. Dit is een activiteit waarvoor extra vrijwilligers nodig zullen zijn.

Om de documenten beter te ontsluiten worden via een project Crowdsourcing extra medewerkers gezocht die vanuit huis helpen om kenmerken aan de documenten te koppelen. Als deze zijn ingevoerd, nemen de zoekmogelijkheden enorm toe. Er kan dan bijvoorbeeld ook op naam van een molenaar, molenbouwer of eigenaar worden gezocht. Een enorme uitbreiding van de faciliteiten die de website dan biedt.

Er is echter sprake van ontzettend veel documenten, dus hier zal enige tijd mee zijn gemoeid voordat dit volledig is gerealiseerd.

Op de website zal een mogelijkheid worden gebouwd dat mensen zich kunnen aanmelden om hieraan mee te doen. SMD hoopt daarvoor nieuwe vrijwilligers te vinden.

Met de hostingprovider van allemolens.nl is nagegaan of er software beschikbaar is om deze nadere gegevens van de gedigitaliseerde bestanden te koppelen. Dit softwarepakket is aangeschaft.

Ter voorbereiding van deze actie (Crowdsourcing) is een projectgroep binnen SMD, samengesteld uit bestuursleden en vrijwilligers aan de slag gegaan om dit project vorm te geven. Er is een planning opgesteld, producten gedefinieerd en een werkwijze gegenereerd om keuzes voor te bereiden en daarover besluiten te nemen. Medio 2021 is er intern worden getest en geëvalueerd. De conclusie was dat er goed werk is verricht en dat de testfase uitgebreid kan worden. Daarom zal begin 2022 de doelgroep worden uitgebreid tot de medewerkers van DHM en SMD. Daarna als dit via de website allemolens.nl aangekondigd worden en kunnen externe vrijwilligers zich inschrijven om te helpen bij de indexering van de documenten.

Om de beschikbare informatie van SMD te ontsluiten voor het publiek is het internet HET medium geworden. De tijd van leeszaal van bibliotheken en musea is voorbij. SMD zet zich in om hierin mee te gaan. Het doel is tweërlei; enerzijds om de publieksfunctie te verbreden door informatie via internet beschikbaar te stellen. Anderzijds ook uit oogpunt van toekomstbestendigheid. Papier is vergankelijk, ook al wordt het onder geklimatiseerde omstandigheden bewaard.

Door de crowdsourcing komen veel meer vrijwilligers digitaal actief. Niet allen zullen wellicht van goeden wille zijn en zullen proberen archiefbestanden aan te tasten, stelen etc. Er moet dus nagedacht worden over firewall constructies, waarbij alleen SMD-medewerkers in de database kunnen muteren. Dit is een aspect van security. Analyse van risico's en mitigerende maatregelen kosten misschien geld. Nagegaan moet worden in hoeverre de aangeboden software security aspecten afdekt. Niet alleen de publiek beschikbaar gestelde bestanden zijn in geding, ook op Atlantis aanwezige bestanden die nog niet publiek mogen komen zijn onderwerp van het onderzoek.

Op dit moment gebruiken de vrijwilligers van SMD veelal hun privé e-mailadres om met SMD te communiceren. Daartegen is geen enkel bezwaar. Nu er echter vanuit SMD gecommuniceerd gaat worden met externe vrijwilligers is het niet erg professioneel om dat met privé e-mailadressen te doen. Om die reden is de domeinnaam molendocumentatie.nl geregistreerd en kunnen de projectleiders van SMD met een "bedrijfs" e-mailadres communiceren.

Website hervorming

Om publiek te kunnen blijven vasthouden bij een website moet een betere interactie met gebruikers worden aangeboden dan nu het geval is. Een van de bestuursleden heeft op zich genomen om te werken aan een verbeterde site. Deze site moet attractiever zijn dan de huidige, meer actuele informatie geven en ook verhalen bevatten die zijn samengesteld op basis van de inhoud van vele documenten die de vrijwilligers onder handen hebben.

Uit onderzoek is gebleken dat de verblijftijd op de website nu heel gering is. Of mensen komen binnen en zijn snel vertrokken, of ze zoeken de gewenste informatie op en zijn dan weer vertrokken. Omdat de website binnen niet al te lange tijd veel meer informatie over molens biedt dan alleen de technische gegevens van een molen wordt de website op andere wijze ingericht. Gedachten daarbij zijn aansluiten bij de actualiteit, samenvattingen presenteren over bijvoorbeeld mensen die veel betekenen hebben voor de molenwereld, een beschrijving maken van interessante onderwerpen die in het archief te vinden zijn, enz.

Er bestaan meerdere websites over molens, maar ook koppelingen naar andere aan een molen gerelateerd cultureel erfgoed kan interessant zijn. Mogelijkheden om dit ook te ontsluiten zijn er en worden onderzocht om die in te bouwen.

Natuurlijk blijft de mogelijkheid om informatie over een bepaalde molen te zoeken bestaan.

Meer dan tot nu toe werd gedaan zal er informatie worden verzameld over het gebruik van de website. De provider levert summier informatie. Er bestaat ook "gratis" software om dit te nauwkeuriger te monitoren. Met meer professionele software is ook meer informatie verkrijgbaar. Mogelijk dat hiervoor in de toekomst gekozen gaat worden en er extra uitgaven gedaan moeten worden.

In 2023 zal de Vereniging De Hollandsche Molen 100 jaar bestaan. Ter voorbereiding daarvan is er een project gestart om alle bestaande websites van molenverenigingen te koppelen om zo een uitgebreid netwerk aan te bieden.

Er bestaan diverse websites over molens, er zijn regionale websites, er zijn verdwenen molens, allemolens.nl enz enz, Het plan is opgevat om de ontsluiting van de informatie die op de diverse websites te vinden is, te verbeteren, zonder het beheer en vormgeving van die sites aan te passen en aan te tasten,

Doel is verbeteren van de beschikbaarheid van de informatie. Ook aan dit project werkt SMD van harte mee. Vanuit SMD zal de website allemolens.nl daaraan meedoen.

Het beheer van de website gaat ook veranderen. Door social media in te zetten, blogs te schrijven etc zullen er daadwerkelijk kosten gemaakt worden en mankracht ingezet moeten worden. Kosten zitten ook in het "ranken" van de social media opdat de website gevonden kan worden. Professionalisering van deze functie is een van de onderwerpen waarover met de Vereniging De Hollandsche Molen overlegd.

Genealogie

Er is contact gaande met de genealogie vereniging. De gedachte daarvoor is dat als er een persoon gevonden wordt die molenaar is (geweest) dat vervolgens via de SMD-website vervolgens meer informatie over de molen gevonden kan worden. Devent-It biedt voor Atlantis daarvoor een extra module aan. De vraag is of we die nodig hebben of dat de koppeling op andere wijze geregeld kan worden.

Overdracht DHM-archief aan SMD

Iedere 10 jaar draagt De Vereniging De Hollandse Molen weer een deel van haar archief over aan de Stichting Molendocumentatie. Voor het onderbrengen van het archief van 2010-2020 heeft DHM een externe consultant ArchiefBC ingehuurd. Deze heeft een aangepaste indeling voorgesteld. Dat betreft dan mappenstructuur, bestandsnamen en het onderbrengen van e-mail + bijlagen in dat archief. Ook wordt er in dat adviestraject aandacht besteed dat het DHM-archief steeds meer digitaal is en steeds minder op papier. De gewijzigde indeling van het archief biedt SMD de mogelijkheden om de diverse onderdelen van het archief opnieuw in te richten en beter toegankelijk te maken.

AVG, privacy

Op 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) in werking getreden. Deze verordening zorgt ervoor dat in de hele EU dezelfde privacywetgeving geldt. Deze wetgeving is ook van toepassing op de persoonsgegevens die bij SMD worden beheerd. Voor toepassing van deze wet is er voor de SMD een privacyreglement opgesteld. Bij SMD wordt aangesloten bij het privacybeleid dat door DHM is geformuleerd. Hoewel de verwerking van persoonsgegevens bij SMD beperkt is, zijn er 3 onderwerpen gealloceerd waar het privacyreglement specifiek van toepassing is. Dat zijn de verwerking van gegevens van klanten en leveranciers, de verwerking van gegevens van de vrijwilligers en de verwerking van de gegevens in het archief/website. Voor deze drie onderwerpen is het beleid geformuleerd in het privacyreglement.

Auteursrechten

Op de website allemolens.nl staan veel foto's van molens. Publicatie van foto's is eigenlijk alleen toegestaan als ook de publicatierechten bij SMD liggen. Het is onduidelijk of dat nu in alle gevallen zo is. Een en ander is urgent geworden naar aanleiding van een gerechtelijke uitspraak inzake een claim van (een vertegenwoordiger) van de fotograaf over vermeende ongeautoriseerde publicatie. De uitspraak van het Gerechtshof weegt het publicatierecht belangrijker af tegen de cultuurhistorische waarde van de publicatie. Totdat de procesgang onherroepelijk is, zal SMD op haar website een disclaimer plaatsen dat indien mensen menen dat hun publicatierecht wordt geschonden zij zich kunnen melden bij de SMD. Door SMD zal dan onderzoek plaatsvinden en zullen stappen worden gezet om te voldoen aan de geldende wet- en regelgeving. Oogmerk van SMD is het beschikbaar stellen van informatie over molens.

Herziening Burgerlijk Wetboek (WBTR)

Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek is per 1 juli 2021 aangepast met de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen (WBTR). Deze wetwijziging brengt een aantal zaken met zich mee waar het Bestuur van SMD, voorzieningen voor moet treffen. Onderwerpen zijn onafhankelijke besluitvorming, toezicht op de besluiten, samenstelling van het Bestuur, stemrecht en uiteindelijk aanpassing van de statuten en het huishoudelijk reglement van de Stichting.

Gevolgen voor Personeel en huisvesting

Door deze ontwikkelingen op het gebied van informatisering en digitalisering zal de rol van de bij SMD werkzame vrijwilligers geleidelijk aan aangepast worden. Zijn zij nu nog veelal met de fysieke papieren documenten, prentbiefkaarten, boeken, tijdschriften en foto's bezig, in de toekomst zal dat meer gericht zijn op webbeheer en het faciliteren van vragen die de website bezoekers stellen. Ook zullen zij meer betrokken zijn bij de informatie die uit de documenten gehaald wordt om op de site te plaatsen.

De Corona pandemie laat zien dat samenwerken niet altijd betekent dat mensen tegelijkertijd op een kantoor moeten zijn, anderzijds is het elkaar fysiek ontmoeten toch nodig om gezamenlijk aan een product te werken. De donderdagse bijeenkomsten in Amsterdam zullen nodig blijven, ook al omdat er nog een groot gedeelte archief bestaat dat nog niet is gedigitaliseerd en dat dit archiefgedeelte informatie bevat die geraadpleegd moet kunnen worden.

Gelukkig zien we de afgelopen tijd een stijging van het aantal vrijwilligers, daarmee neemt de ruimtebehoefte in de toekomst geleidelijk toe. De beschikbare ruimte daarvoor is te krap. Nu zijn er 4 vaste en 2 mobiele werkplekken. Met een tafel en een vergaderzaal is er onvoldoende werkruimte als alle vrijwilligers tegelijkertijd aanwezig willen zijn. (Aan de andere kant het gaat slechts om 1 dag/week).

De vergadering van het Algemeen Bestuur (8) samen met de 15-15 vrijwilligers is ook te veel voor de vergaderzaal en zal er mogelijk uitgeweken moeten worden naar een andere locatie.

In de kantoorruimte die SMD ter beschikking heeft bevindt zich een geconditioneerde ruimte waar luchtvochtigheid en temperatuur beheerst worden. Deze ruimte is nagenoeg vol. De SMD zal zich moeten beraden hoe hiermee in de toekomst om te gaan. Uitbreiden van de ruimte is eigenlijk niet mogelijk, dus zullen andere oplossingen gezocht moeten worden.

In deze kantoorruimte bevindt zich ook de bibliotheek. Nagenoeg alle boeken die in Nederland op molengebied zijn verschenen zijn in de bibliotheek aanwezig. Minder nijpend dan in de geconditioneerde archiefruimte, speelt ook hier dat de maximumcapaciteit in zicht komt.

Toekomstige werkwijze

De professionalisering van de werkzaamheden neemt toe. Enerzijds komt dit door een meer gestructureerde aanpak van de werkzaamheden. Projectmatig werken gaat hand in hand samen met de informatisering en digitalisering. Tevens zien we als vrijwilligers nieuwe mensen het team komen versterken die specialistische kennis vanuit archieven en bibliotheken meebrengen. Natuurlijk blijft ook kennis van de werking van molens nodig en is de kennis van de molenaars in het vrijwilligersbestand onontbeerlijk.

Bij alle onderdelen is de expertise van de collectiebeheerder (de SMD) onmisbaar: die weet immers wat voor soort informatie in de bestanden verborgen ligt. Het zogenaamde functioneel beheer (aansluiting op beheerprocessen, support van gebruikers, adviseren over IT-services door applicatiebeheer) is daarmee onlosmakelijk verbonden. In de meest ideale opzet is hiervoor wekelijks een professionele kracht beschikbaar, maar een meer inhoudelijke aansturing binnen de financiële kaders van De Hollandsche Molen door de vrijwilligers van de SMD zou al veel kunnen verbeteren.

Procesbeschrijving

Binnen de vrijwilligersorganisaties vinden allerlei activiteiten plaats, activiteiten gericht op het beschikbaar stellen van informatie. Was dit in het verleden analoge informatie, het wordt steeds meer digitale informatie. Er zijn diverse processen daarvoor gaande. Processen die worden uitgevoerd door één of meer vrijwilligers. In het kader van continuïteit van de werkzaamheden zou het goed zijn als deze processen zijn beschreven. We hebben per slot van rekening te maken met een vergrijzend bestand vrijwilligers.

Als we met een "scheef oog" kijken naar kwaliteitsmanagement zouden bij een verdere professionalisering van de organisatie procesbeschrijvingen niet misstaan. Er is eind 2019 al eens een stap in die richting gezet, een stap die toen nodig werd geacht, maar die verder nog geen vervolg gekregen heeft.

Er zijn 6 clusters werkzaamheden te onderscheiden: verzameling, ontsluiting, beheer, inrichting, gebruik en onderzoek. Voor al deze clusters zijn er diverse activiteiten gaande. Laten we beginnen deze processen te beschrijven, wat gebeurt daar en wat is daarvan het resultaat.

Op deze wijze wordt ook duidelijk wat voor een enorme hoeveelheid werk er wordt verzet, wat het kost en veel belangrijker, wat het oplevert.

Archief van na 1950

Het archief tot ongeveer 1950 is volledig gedigitaliseerd en zal de komende jaren vindbaar worden via de website allemolens.nl. Het archief van daarna is nu nog alleen analogo beschikbaar. Omdat de veroudering van het recente papier nu nog niet aan de orde is, zijn er vanuit het Nationaal Archief nog geen subsidiemogelijkheden beschikbaar.

Omdat de SMD-medewerkers nog veel bezig zullen zijn met het archief van voor 1950, is daarvoor op dit moment geen prioriteit om het deel van het archief van na 1950 digitaal te kunnen ontsluiten. Vanaf de jaren 80 komt er steeds meer materiaal wel digitaal beschikbaar. Kortom het "digitale gat" zal op termijn een keer ingevuld moeten worden.

OVERIGE WERKZAAMHEDEN

- Het beschrijven van de gescande documenten via crowdsourcing
- Het bijhouden van de bibliotheek
- Het opnemen van materiaal uit schenkingen (gedeponeerde archieven)
- Het verzamelen van actuele informatie over molens uit kranten en tijdschriften en deze ter beschikking stellen via de website
- Het selecteren en scannen van foto's en dia's
- Het beantwoorden van vragen van het publiek of uit de vereniging
- Het ontzamen van dubbelingen uit de collectie
- Het in kleur scannen van Ten Bruggencate-fiches die kleur bevatten
- Het regelen van de registratie van e-mails
- Het betrekken van externen bij het digitaal metadateren van afbeeldingen
- Het maken van nadere toegangen op de archieven
- Het ontdebellen van afbeeldingen op allemolens.nl